

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 810388/12

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב הראשי לישראל הרב דוד ברוך לאו – נשיא, הרב אליעזר איגרא, הרב א' אהרן כץ

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד מקסים ליפקין)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד רפי שדמי)

הנדון: חובת התובע, ולא בית הדין, לשאת בעול איתור נכסי הנתבע; 'חיסיון עורך דין – לקוח' – גדרו וגבולותיו

פסק דין

א. לפנינו עומדת בקשתה של המשיבה (להלן: "האישה") בהליך זה, המבקשת מבית דיננו:

לאפשר למבקשת (=לאישה) לקבל (באמצעות קופת בית הדין לשם יושב סכום העולה על חצי מיליון ש"ח – נומינלי) את הכספים שנלקחו ממנה, על פי החלטה מוטעת של הרכב חסר של בית הדין קמא, החלטה שניתנה לפני שנים רבות.

זו לשון הבקשה.

ב. ביום י"ד בסיוון התשע"ז (8.6.2017) נתן בית דיננו החלטה בה תיאר בפירוט את השתלשלות העניינים בין הצדדים, התייחס להחלטותיה של נשיאת בית המשפט העליון (בדימוס) מ' נאור, ולאור זאת נתן את הוראותיו בנדון והחזיר את הטיפול בתיק אל בית הדין הרבני האזורי. כפי שנביא להלן, ממועד מתן החלטתנו זו עד עתה לא התקדם העניין, הצדדים להליך לא שיתפו פעולה עם ההליך בבית הדין, לא מצד האישה – המערער בהליך זה, אך גם לא מצד האישה – המשיבה בהליך זה והמבקשת מבית הדין להשיב לה את כספה.

ג. הלכך, לאחר בחינת הדברים ושקילתם, כפי שנפרט להלן, מצאנו כי מן הראוי והנכון במצב הדברים הקיים נכון להיום הוא שניתן בזה החלטה המסיימת את ההליך בבית הדין, והמעבירה את חוב האישה בסך 500,000 ש"ח, מחוב לזכותה של 'קופת הכינוס' של בית הדין אל חוב שיהיה מעתה לזכותה של האישה. זאת כדי לאפשר לאישה לכלכל את דרכיה וצעדיה כפי הנראה לה לנכון וכדי לאפשר לה לגבות את החוב האמור ישירות מהאישה.

לצורך הבהרת החלטתנו נחזור בקצרה על עיקרי הדברים.

ד. כחלק מהליך גירושין ארוך שנים בין הצדדים, שהחל בסוף שנת 2005 על ידי הגשת תביעת גירושין של האישה נגד האישה, כרכה האישה לתביעתה את ענייני מזונותיה וחלוקת הרכוש שביניהם. תהליך הגירושין התארך, וביום י"ד באלול תשס"ו (7.9.2006) הגיש גם האישה תביעת גירושין כנגד האישה ואף הוא כרך אליה את עניין הרכוש. במסגרת זו קבע בית הדין הרבני האזורי כי דירת הצדדים תחולק בחלקים שווים בין הצדדים. לצורך כך מינה בית הדין הרבני האזורי כונסת נכסים למכירת הדירה. לדאבון לב, גם הליך מכירת הדירה ארך זמן רב ולווה בקשיים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובמהמורות לא מעטות. בתאריך ב' בניסן תש"ע (17.3.2010) הודיעה כונסת הנכסים לבית הדין כי הסתיימה מכירת הדירה וכי כדי לאפשר את חלוקת התמורה בין הצדדים במסגרת כלל חלוקת הרכוש ביניהם עליה לקבל מהאישה מידע נחוץ אודות חשבונות הבנק שלה ועסק האדריכלות שניהלה. אלא שהאישה, לטענת כונסת הנכסים באותה העת, אינה משתפת עימה פעולה לשם כך. בעקבות הודעת כונסת הנכסים הוציא הרכב בית הדין הרבני האזורי דאז בתאריך כ"ט בניסן התש"ע (13.4.2010) החלטה שלפיה:

הואיל ו[פלונית] אינה מוסרת לכונסת הנכסים מידע בנוגע לחשבונות הבנק ולעסק שניהלה, ולא ניתן לדעת את ערכם הכספי [...] על מנת שניתן יהיה לסיים באופן סופי את הליכי הכינוס, אנו מציעים כהסדר פשרה להעביר [פלונית] סך 500,000 ש"ח מחלקה של גב' [פלונית], והיתרה תועבר לידיה למרות שלא הגישה את המסמכים כאמור, ובכך לסיים את ההתחשבות כולה.

ה. בעקבות החלטה זו הגישה האישה בקשת רשות ערעור אל בית הדין הרבני הגדול. בית הדין הרבני הגדול אישר את בקשתה לערעור, הוציא צו עיכוב ביצוע על העברת הסכום לידי האישה ואפשר לאישה להשלים את ערעורה תוך ארבעה-עשר יום. לאחר שבית דין זה האריך לאישה פעמיים את המועד להגשה ולא ראה שהאישה הגישה את השלמת ערעורה, הוציא בית הדין הרבני הגדול, בתאריך י"ג במרחשוון התשע"א (31.10.2010), החלטה הסוגרת את תיק הערעור. בהמשך, בתאריך כ"ו במרחשוון התשע"א (3.11.2010) אפשר בית הדין את העברת הסכום של 500,000 ש"ח אל חשבונו של האישה, וכונסת הנכסים אכן העבירה לחשבונו סכום זה. לאחר מתן החלטות אלה, פנתה האישה אל בית הדין הרבני הגדול בטענה כי היא עשתה את אשר הורה לה בית הדין, ולאחר בירור שנערך גילה בית הדין כי אכן האישה השלימה את ערעורה כנדרש ובמועד שנקבע לה, אלא שבמזכירות בית הדין הזינו בטעות את השלמת הערעור אל מחשב בית הדין משום מה בתיק לא נכון, ועל כן בית הדין – בבואו לבדוק אם האישה מילאה את אשר דרש ממנה בהחלטתו – לא זיהה כי האישה הגישה את השלמת הערעור כפי שקבע. לאור זאת הורה בית הדין הרבני הגדול לפתוח מחדש את תיק הערעור ולקבוע לצדדים דיון בערעור האישה. לאחר שבית הדין הרבני הגדול ערך דיון בערעור ועיין בחומר שבתיק, פסק בית הדין בתאריך כ"ט בשבט התשע"א (3.2.2011) כי הוא מקבל את ערעור האישה, ביטל את החלטת בית הדין האזורי והורה לאיש "להחזיר את הסכום של חמש מאות אלף ש"ח שקיבל מחלק האישה לכונסת הנכסים או לקופת בית הדין".

ו. אלא שמאז ועד היום האיש אינו ממלא אחר הוראת בית הדין האזורי ובית הדין הרבני הגדול ואינו משיב את הסכום בסך חצי מיליון ש"ח שקיבל לידו בטעות. האיש הדבק בסרבנותו טוען מצדו כי אין ברשותו עוד את הסכום שקיבל וכי אין בידו נכסים שמהם אפשר יהיה לגבות סכום זה. בהמשך הורה בית הדין האזורי על החלפת כונסת הנכסים ומינה במקומה ככונסת הנכסים את עו"ד בצלאל הוכמן. במסגרת המאמצים לברר ולאתר אם יש לאיש נכסים אשר מהם אפשר יהיה לגבות את החוב, הוציא בית הדין האזורי ביום י"ז באולול התשע"ה (1.9.2015) החלטה שבה נתן 'צו לגילוי מסמכים' לעורכת הדין של חברת [...] שאליה העביר האיש את הזכויות על המצאה שהמציא ודאג לרישומה, והורה לה:

[...] למסור לעורך הדין בצלאל הוכמן (הכונסת מטעם בית הדין) בתוך שבעה ימים את כל הפרטים לגבי זכויותיו של [פלונית] בחברת [...] במישרין או בעקיפין לרבות השקעותיו בחברה בכסף או בשווה כסף, אופציות והחזזה שבין [פלונית] והחברה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מידע זה, כאמור, היה נחוץ כדי לאפשר את גביית החוב של האיש בסך 500,000 ש"ח, אשר יגיע אל קופת הכינוס בבית הדין ומשם יחזור לידי האישה.

ז. בתאריך י"ג במרחשוון תשע"ו (26.10.2015) הגיש האיש בקשת רשות ערעור אל בית דינו שבה ביקש לערער על החלטה זו של בית הדין קמא. ההליך דנן שהוא ההליך הנוכחי מתנהל לפנינו מזה למעלה מארבע שנים וחצי. לטענת האיש בבקשת רשות הערעור שהגיש, החלטת בית הדין האזורי מיום י"ז באלול התשע"ה (1.9.2015) בטלה בשל חסיון הקיים לעורך דין על חומרים השייכים ללקוחו. כמו כן טען האיש כי את החלטת בית הדין ניתנה דיין יחיד, וזאת בשונה משנקבע בהחלטה קודמת של בית הדין הרבני הגדול מיום ג' באדר ב' תשע"ד (5.3.2014) כי "הדיונים והחלטות יהיו בשלושה דיינים".

ח. האישה בתגובתה ביקשה מבית הדין לדחות על הסף את בקשת האיש לערעור, ובמקביל ביקשה מבית הדין, בהמשך להחלטתו של בית הדין האזורי, לסייע בידה להשבת כספה מהבעל על ידי השבת הסכום אל קופת הכינוס, כפי שהורה על כך בית הדין האזורי, ולהביא לגילוי נכסיו העלומים של האיש. לטענתה, לבית הדין האזורי הסמכות לתת צו המורה לחברה באמצעות עורכת דינה להמציא אל כונס הנכסים מטעם בית הדין כל מסמך ומידע הנדרשים לשם יישום החלטת בית הדין.

ט. במסגרת בירור העובדות בהליך זה, ולאחר שנוכח בית דינו כי אכן האיש מחויב בהחזר הסכום ונמנע בחוסר צדק מלעשות זאת, הורה בית הדין הרבני הגדול ביום י' בניסן התשע"ד (10.4.2014) כי אם האיש ימשיך בסירובו שלא להשיב את הסכום, יוטל עליו "קנס לטובת אוצר המדינה בגין ביזיון בית הדין בסך של 1,500 ש"ח על כל יום עיכוב".

י. בעקבות החלטה זו, באיחור של כשנה וארבעה חודשים לאחר השתת הקנס, פנה האיש אל נשיאת בית המשפט העליון, במסגרת בש"פ 5377/15, בבקשה להתערב בהליכי הטלת הקנס, וזאת בטענה כי ההחלטה על הקנס התקבלה שלא בנוכחותו בניגוד להוראת סעיף 6(2) לפקודת ביזיון בית משפט. בעקבות כך עיכבה נשיאת בית המשפט העליון את מתן הקנס, והוציאה בתאריך י"א בתשרי התשע"ו (24.9.2015) החלטה המורה לבית הדין הרבני הגדול כי "יקיים דיון נוסף בעניין בהשתתפות המבקש וייתן החלטה נוספת לאחר שמיעת הסבריו וטענותיו בנושא". בית הדין הרבני הגדול זימן את הצדדים לדיון אשר בעקבותיו הורה לאיש בתאריך כ"ב בסיוון התשע"ו (28.6.2016) כי אם לא ישיב את הסכום ייקנס בסך 1,000 ש"ח בעבור כל שבוע איחור. לאחר עדכון נשיאת בית המשפט העליון בהחלטת בית הדין, זימנה אליה הנשיאה דיון נוסף, ובתאריך כ"ג בתשרי תשע"ז (25.10.2016) נתנה החלטה המורה לבית הדין הרבני הגדול לחזור ולדון בשאלה אם נכון היה לנקוט הטלת סנקציות כספיות במסגרת הליך ביזיון בית משפט, כאשר מדובר באיציאות לפסק דין לחיוב כספי, אשר על דרך כלל יש להפנותו למימוש אצל רשם ההוצאה לפועל.

יא. בית דינו זימן את הצדדים לדיון בנידון, ובדיון שנערך בבית הדין הרבני הגדול בתאריך ד' בשבט תשע"ז (31.1.2017), הפתיע בא כוח האישה כאשר טען כי הוראת בית הדין הרבני הגדול מיום כ"ט בשבט תשע"א (3.2.2011) לא הייתה להשיב את הסכום לידי האישה אלא אל 'קופת כינוס הנכסים' מטעם בית הדין, אשר – משפטית – היא אורגן של המדינה, ועל כן לדבריו לא האישה היא שצריכה לדאוג להשבת הכספים אל קופת הכינוס של בית הדין, אלא בית הדין הרבני עצמו הוא שצריך לדאוג להשבת הכספים, וכן קופת בית הדין היא 'בעל הדברים' מול ההוצאה לפועל ולא האישה. אם לא די בכך, הרי שבא כוח האישה הוסיף ואמר לבית הדין: "אני היום צריך לשבת בשקט ובית הדין צריך לדרוש מהמערער שישלם" (שורות 17–14 לפרוטוקול).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יב. בעקבות הדיון שערך הוציא בית דין זה ביום י"ד בסיוון התשע"ז (8.6.2017) החלטה ארוכה, מנומקת ומפורטת שבה, לאחר תיאור מצב הדברים מבחינה עובדתית ומשפטית, קבע בית הדין כי לדעתו אכן במקרה מיוחד ומורכב זה שלפנינו יש מקום שבית הדין ינסה באמצעות הכלים העומדים לפניו להביא לציות להשבת הסכום שהאיש חויב להשיב. לאור העובדה שאכן מדובר בסכום שאמור להגיע אל קופת בית הדין, הורה בית הדין מספר הוראות אופרטיביות לשם קידום ההליך. במסגרת זו הורה בית הדין לכונס הנכסים "לערוך בדיקה מקיפה אודות מצב הנכסים של האיש", לבדוק את טענות האיש עצמו כי ישנן שתי דירות הרשומות על שם בתו, אשר הן למעשה שייכות לו, וכן הורה לכונס הנכסים להגיש אליו את ממצאיו בתוך שישים יום. עוד הורה בית הדין כי ימונה רואה חשבון אשר יבדוק מחדש את מאזן התשלומים והחובות שבין הצדדים לאור פסק דינו של בית הדין האזורי מיום ג' בטבת תשס"ח (12.12.2007), ובמסגרת זו יבדוק גם "את טענות האיש בעניין משרד אדריכלות שהאישה מחזיקה ושלפי פסק הדין משנת 2007 מגיע לו בו מחצית משווי, וכן את טענותיו לגבי הרכוש המשותף שמחזיקה האישה ברשותה". בית הדין קבע כי רואה החשבון יגיש את ממצאיו אל בית הדין בתוך שישים יום מיום מתן ההחלטה למינויו. בית הדין הוסיף כי לאחר קבלת הדוחות והממצאים: אם יתברר לבית הדין כי אכן ישנם כספים מוברחים כאלה או אחרים השייכים לאיש ומוחזקים בידי צדדים שלישיים – יחזור בית הדין וישקול מתן קנסות עיתיים על המערער, ומאידך גיסא, אם יתברר כי אין ממה לגבות את החוב מידי האיש – ישקול בית הדין להעביר את הזכות על החוב מקופת הכינוס לידי האישה, כדי שזו תוכל לפתוח כנגד האיש בהליכי פשיטת רגל עקב חוב זה.

לגבי המסגרת אשר תטפל בהליך זה מבחינה שיפוטית, קבע בית דינו בהחלטתו:

אומנם, בדרך המלך היה מן הראוי כי נחזיר את המשך הטיפול בתיק אל בית הדין האזורי כדי שהוא זה שיתן הוראות אופרטיביות לכונס הנכסים, ימנה רואה חשבון וייתן החלטות נוספות הנדרשות לסיום העניין. אולם נוכח התמשכות ההליכים בין הצדדים זמן רב מדי והצורך בסיומו המהיר של העניין נוכח גילם המתקדם של בעלי הדין, וכן לאור העובדה כי בית הדין הרבני הגדול הוא שבקיא כיום בפרטי המקרה, הרי שזה המקום בו מן הנכון יהיה שבית הדין הרבני הגדול ייקח לידי את המושכות וייתן בעצמו את ההוראות לסיום ההליך, בהתאם לדרך היעילה והצודקת יותר בנסיבות העניין.

יג. לא עברו אלא עשרים יום בלבד ממתן החלטתה המפורטת, ובא כוח האישה הודיע לבית הדין בבקשתו כי "בית הדין מתבקש לקיים דיון נוסף בעניינם של בעלי הדין ועד אז לעכב את ההחלטה מיום י"ד בסיוון התשע"ז" – החלטתנו זו האחרונה. על כך הוסיף בא כוח האישה והודיע לבית הדין "כי אין ביד המבקשת לשלם אגרות יקרות או שכר טרחה אחר מחדלו של המשיב [...] טעות שיפוטית מוכחת אינה יכולה להטיל על הנפגעת נטל כלכלי משמעותי נוסף". שורה תחתונה של הודעתו היא כי האישה מודיעה לנו כי אין היא מתכוונת לשאת בחלק כלשהו בשכר טרחתם, לא של כונס הנכסים ולא של רואה החשבון שימונה מטעם בית הדין. על בקשתו והודעתו זו חוזר בא כוח האישה שוב ושוב בהודעות שהוא שולח אל בית הדין.

יד. כהמשך ליישום החלטת בית הדין מיום י"ד בסיוון תשע"ז (8.6.2017), אחר שעו"ד בצלאל הוכמן מונה לכונס נכסים עוד קודם לכן על ידי בית הדין האזורי, הוציא בית הדין הרבני הגדול בתאריך ב' במרחשוון התשע"ח (22.10.2017) החלטה שבה מינה בהמלצת כונס הנכסים את רו"ח משה שיצר כ"מומחה לבחינת עניין הצדדים", והורה כי "על הצדדים לשתף פעולה עם המומחה". והנה בתאריך ט"ז בטבת תשע"ח (3.1.2018) שוב הגיעה אל בית הדין בקשה מאת בא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כוח האישה שבה חזר על בקשתו לדיון נוסף. לצד תלונתו כי "עד כה החלטות ופסקי דין [...] בבתי הדין הרבניים (הגדול והאזורי) נותרו כאבן שאין לה הופכין", חזר והודיע בשם האישה כי "המבקשת לא תשלם עוד לרואי חשבון" וכי "החלטתו האחרונה של בית הדין מעמיסה שלא לצורך, מאריכה הייגע (כך!) ומטילה על המבקשת חיובים כהנה וכהנה". **וישאל השואל** את המשיבה: **אם האישה אינה מעוניינת לשאת בכל הוצאה שהיא לצורך איתור וכינוס נכסים של האישה וחשוב כללי של מאזן החיובים נכון להיום על ידי רואה חשבון כדי לקדם את הבקשה לאפשר את החזר החוב של האיש אליה או לפחות חלק ממנו אל כיסה של האישה, על מי יש לה לאישה להלין שהחלטות בית הדין נותרות 'כאבן שאין לה הופכין', אם לא על עצמה? מניין היא חושבת שאמור להגיע המימון למומחים ואנשי המקצוע שיסייעו להשבת החוב שהאיש חומק מלשלמו? כאן נכונה לנו הפתעה נוספת כאשר 'המרצע יוצא מהשק', ובא כוח האישה מוסיף וכותב את הדברים הבאים בבקשתו, בזו הלשון:**

לא ברור מדוע בית הדין כאורגן המדינה ובראשות הרב הראשי נשיא בית הדין הדן בתיק זה [לא יכול] לפסוק כי בנסיבות אלו ומחמת טעות דרמטית של בית הדין האזורי נגזלה מנתה של המבקשת בשיעור (זא) של 500,000 ש"ח, כי אז הנהלת בתי הדין ומקורותיהם תישא בעלויות הנדרשות להשבה [...] (ההדגשות אינן במקור).

טו. בעקבות פניותיו החוזרות ונשנות של בא כוח האישה הורה בית הדין הרבני הגדול בתאריך כ"ב בטבת תשע"ח (9.1.2018) על קביעת מועד לדיון, כבקשת האישה. במסגרת זו הזמין בית הדין לדיון זה גם את כונס הנכסים עו"ד בצלאל הוכמן ואת רו"ח משה שיצר. בתאריך ב' באייר התשע"ח (17.4.2018) התקיים הדיון בבית הדין בנוכחות הצדדים ובאי כוחם ובנוכחות כונס הנכסים, אך רואה החשבון שמונה לא הופיע. בפתח הדיון הודיע בא כוח האיש כי הוא מבקש להשתחרר מייצוג האיש בתיק זה, ורמז – ובשלב מאוחר יותר אמר זאת באופן מפורש יותר – כי הסיבה לכך היא שגם אליו אין האיש מחזיר את חובותיו ואינו משלם לו את שכר טרחתו, וכי הוא הגיע לדיון רק משום שהוזמן אליו ומתוך כבוד לבית הדין הרבני. כאשר הועברה רשות הדיבור אל בא כוח האישה, חזר בא כוחה על דרישתה יוצאת הדופן שלפיה בית הדין הרבני או הנהלת בתי הדין הרבניים היא שאמורה לשלם את שכר טרחתם של כונס הנכסים ורואה החשבון. **בשלב מסוים אף דרש בא כוח האישה בשמה כי בתי הדין הרבניים הם אלה שישלמו לאישה גם את חצי מיליון השקלים שהאיש חייב לאישה. לא פחות מכך! ואלו דבריו של בא כוח האישה בדיון (שוורת 26–50 לפרוטוקול הדיון):**

[...] אתם צריכים לשלם כי בג"ץ אמר בג"ץ 473/85 [...] וחייבו את בית הדין הרבני פתח תקווה – משרד הדתות לשלם לאשה חמש מאות אלף שקל ישן ועשו טעויות, אז בית הדין הגדול אומר למרשתי "תשלמי להוכמן, תשלמי לרואה חשבון"? ! אני אין לי מה לעשות, הטעות היא של בית הדין [...] בית הדין טעה, אז שבית הדין יעשה את העבודה בשביל מה באתי לפה [...] בית הדין לקח ממנה שבית הדין ישיב לה, תעזבו אותי. אני מבקש שבית הדין ייקח בחשבון שהאישה הוציאה עשרות אלפי שקלים על כל ההליכים ועכשיו בית הדין בהחלטתו האחרונה אומר לאשה שהיא תשלם לעו"ד הוכמן ולרואה חשבון ואחר כך היא תרוץ אחרי האיש שעושה מכם חוכא ואטלולא? ! הייתי יכול מזמן כבר לבקש להכריז עליו פושט רגל ובית המשפט היה מחייב אותו לשלם חמש מאות עד אלף שקל כל חודש, ומזמן היינו מקבלים כמה אלפי שקלים [...] מערכת בתי הדין הרבניים כשלה בכך שגזלו מהאישה חמש מאות אלף שקל בטעות של רבנים בתל אביב, מבקש להחזיר את המצב לקדמותו ולשפות אותה, ועוד לא אמרנו כמה הוצאות הוציאה האישה בשביל לבוא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפה [...] בעצם הוויכוח בין בית הדין לבין האיש, בית הדין גרם את הטעות שבית הדין יתקן את הטעות.

ובהמשך הוא אומר לבית הדין (שורות 81–83):

אנו עומדים על כך שהכסף יושב, ואם צריך לשלם להוכמן או לרואה חשבון – שבית הדין ישלם, ואם צריך לשלם לאשה אז שבית הדין ישלם, וכבודכם אמרתם שזה היה טעות [...] אני מבקש להחזיר למרשתי את הכסף.

על שאלת בית הדין לבא כוח האישה, אם לדבריו היה הוא "יכול מזמן כבר לבקש להכריז עליו (על האישה) פושט רגל ובית המשפט היה מחייב אותו לשלם", מדוע אפוא לא עשה זאת עד היום? השיב (שורות 78–79 לפרוטוקול): "אני לא יכול לפתוח תיק הוצאה לפועל כי זה לא כסף שלי, בית הדין גרם ובית הדין צריך לתקן."

טז. מבירור שערך בית הדין עם הכונס מטעם בית הדין עו"ד הוכמן עלה כי מבדיקה ראשונית שעשה – אף שידוע לו כי לא האישה ולא האיש מתכוונים לשלם את חלקם בשכר טרחתו – לא נמצאו מקורות כספיים של האיש שאפשר לגבות מהם את החוב, אומנם ידוע שהיה לאיש 'פנטז' השווה כנראה סכום בלתי-מבוטל, אך לכאורה כיום הוא מצוי בבעלות חברה נפרדת בשם [...] ואינו רשום על שמו (שורות 58–61 לפרוטוקול).

יז. יוצא אפוא כי האישה באמצעות בא כוחה לא רק שאינה מוכנה לשאת בנטל הכספי הכרוך בטיפול בבקשתה להחזר הסכום שהאיש חייב לה, ומצפה כי בית הדין הרבני הוא שישלם בעבורו (הדיינים בגמלאות מכיסם הפרטי? בית הדין מכיסו הפרטי – הציבורי?!) אלא אף יותר מכך: לדרישתה: אם לא יהיה אפשר למצוא נכסים בבעלות האיש שמהם יהיה אפשר לגבות את החוב, על בית הדין הרבני, כערכאה שופטת, לשלם לה במקום האיש את מלוא חובו. לא ייאמן, אך זוהי בקשתה – שבית הדין הרבני בכבודו ובעצמו ישלם את שכר הטרחה לכונס ולרואה החשבון ואולי אף את החוב עצמו של האיש אליה!

יח. על כך ייאמר באופן ברור ושאינו משתמע לשני פנים כי בית הדין הרבני, ככל ערכאה משפטית מוסמכת, אינו משלם את שכר טרחתם של עורכי הדין, רואי החשבון והמומחים שהוא ממנה בהליך שבין הצדדים, ובוודאי אינו משלם לבעל דין אחד את חובו של בעל דין אחר. כל שבית הדין מוסמך להורות, מעבר לפסיקתו לגופו של הליך בסעד המבוקש, הוא שהצדדים בעלי הדין ישלמו או יתחלקו בדרך כזו או אחרת בהוצאות המשפט. וזאת על פי תקנה קיט (1) לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג. כמו כן, מוסמך בית הדין במסגרת סמכותו לפי סעיפים 4, 5 ו-7 לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז – 1956, ולפי סעיף 2(א) לחוק בתי דין דתיים (מניעת הפרעה), תשכ"ה – 1965, להטיל קנסות בתנאים המתאימים, כפי שהוסבר בהחלטתנו מיום י"ד בסיוון תשע"ז (8.6.2017), על בעלי הדין. ברור כי בית הדין הרבני אינו מוסמך ואינו רשאי – גם אילו הדבר היה מוצדק, מה שלא נאמר במקרה זה – להטיל על אדם אחר או כל גוף חיצוני שאינו אחד מבעלי הדין בהליך שלפניו, כולל לא על קופת 'אוצר המדינה', תשלומי הוצאות שכר טרחה וכל שכן לא תשלומי החוב עצמו של מי מבעלי הדין לבעל הדין שכנגד. יוצא דופן אחד המלמד בחריגותו על הכלל כולו, הוא תשלום מוגבל וממוקד אשר מעמידה מדינת ישראל במסגרת 'קרן העגונות' למקרי עגינות קשים, כאשר זהו המוצא האחרון להצלת האישה מעגינותה, וכל זאת אך בסכום מוגבל שלא יעלה על 10,000 ש"ח, ורק לאחר שהבעל ייתן את הגט ובהתאם ל"אמות המידה לסיוע של 'קרן העגונות'" משנת תשע"א (ראו עוד בעניין זה בבג"ץ 104/06 "מרכז צדק לנשים" נ' הנהלת בתי הדין הרבניים (2010)). לכן בקשת האישה כי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין יטיל על המדינה את הוצאות שכר טרחת כונס הנכסים ורואה חשבון וכן תשלומי חוב האיש נדחית על הסף.

ט. נעיר בקצרה כי גם הפנייתו של בא כוח האישה אל החלטת בית המשפט העליון בבג"ץ 473/85 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי בפתח תקווה, פ"ד לט(4) 558 (1985), אינה נוגעת לנדון. זאת משום שבאותו מקרה בית המשפט העליון חייב את אוצר המדינה בתשלום הוצאות משפט' מאחר שהמדינה הייתה צד להליך ו'בעל דין' במסגרת שנדונה לפניו, כמשיבה בהליך וכמי שעותרו כנגדה, ועל כן היה בית המשפט רשאי ומוסמך לחייב אותה "בתשלום אגרת העתירה וכן בתשלום שכר טרחת עורך דין", וזאת מכוח תקנה 511 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד – 1984, אך לא מעבר לכך.

כ. כמובן, אם ברצונה של האישה לתבוע הוצאות או נזיקין כל שהן מהמדינה כאורגן בפני הערכאה המתאימה לכך, הדרך פתוחה בפניה. אך עם זאת, חשוב להדגיש כי אין להסיק מדברינו אלה כי אנו סבורים שתביעה כזו אכן מוצדקת וכי יש לה סיכוי כלשהו להתקבל. מעבר לכך: **ייתכן, לא רחוק מהאפשרי ואולי אף מסתבר, כי לאחר שימונה רואה חשבון שיבחן את מצב הדברים ומאזן החיובים הממוניים שבין האיש לאישה, בהתאם לפסק דינו של בית הדין האזורי מיום ג' בטבת תשס"ח (12.12.2007) – כולל גם את העברת חלקו של האיש בפנסיה של האישה וחלקו של האיש במשרד האדריכלות שבהחזקת האישה שלפי פסק הדין מגיע לו מחצית משוויו – עשוי להתברר כי החובות של האישה ומולו החוב של האיש משנת 2011 בתשלום 500,000 ש"ח – לא רק שמתקזזים זה עם זה, אלא אולי אף מעבר לכך, האישה מחויבת להשיב לאיש את הכספים שנמנעה מלהעביר אליו במשך שנים. אישיתוף הפעולה של האישה עם בירור זכותו בנכסיה אינו עומד לזכותה. נזכיר כי בהחלטתנו מיום י"ד בסיוון תשע"ז (8.6.2017) הגדרנו את תפקידו ומשימתו של רואה החשבון:**

בית הדין ימנה רואה חשבון אשר יבדוק מחדש את מאזן התשלומים והחובות שבין הצדדים, נכון להיום, בהתאם לפסק דין בית הדין האזורי בעניין חלוקת הרכוש מהתאריך ג' בטבת תשס"ח (12.12.2007) ושאר ההחלטות בנדון. בין השאר יבדוק רואה החשבון במסגרת זו את הטענה כי במשך שנים האישה מקבלת לידה את תשלומי שכירויות הדירות ב[...] אשר לטענת האיש יש לו חלק בהן, וכן כי היא אינה מעבירה את חלקו של המערער מהפנסיה שלה, וכן יברר גם את טענות האיש בעניין משרד אדריכלות שהאישה מחזיקה ושלפי פסק הדין משנת 2007 מגיע לו בו מחצית משוויו, וכן את טענותיו לגבי הרכוש המשותף שמחזיקה האישה ברשותה (פסקות 10 ו-17 לסיכומיו).

כא. נוכח המצב שבו האישה מודיעה מראש כי היא אינה מעוניינת ואינה מתכוונת לשאת בשום דרך ואופן בהוצאות שכר טרחת כונס הנכסים ורואה החשבון מטעם בית הדין הרבני, גם אם בסופו של יום לא ימצאו נכסים של האיש על ידי המומחים מטעם בית הדין, אשר מהם ניתן יהיה לגבות את שכר טרחת הכונס ורואה החשבון, ומאידך גיסא ישנה אפשרות בלתי-מבוטלת שאכן לא ימצאו נכסים לגביה ברשות האיש – נראה כי אין מקום עוד להמשיך את ההליך בבית הדין. **אין כל הצדקה לתת לכונס הנכסים ולרואה החשבון מטעם בית הדין לעבוד כאשר שכר טרחתם אינו מובטח. במצב דברים זה שבו החייב טוען כי אין לו מהיכן לפרוע את חובותיו וכי הוא חדל פירעון, ואין בידי הנושה מידע רלוונטי לגבי נכסים המצויים ברשות החייב, הרי שהדרך הנכונה לטפל במקרה זה היא באמצעות הליך סדור של 'פשיטת רגל'. ואכן בא כוח האישה אמר לבית הדין בביטחון רב (בפרוטוקול הדיון מיום כ"ב בטבת תשע"ח – 9.1.2018): "הייתי יכול מזמן כבר לבקש להכריז עליו פושט רגל ובית המשפט היה מחייב אותו לשלם חמש מאות עד אלף שקל כל חודש**

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומזמן היינו מקבלים כמה אלפי שקלים [...]” אלא שלדבריו (שם) “אני לא יכול לפתוח תיק הוצאה לפועל כי זה לא כסף שלי”, ועל כן לדבריו (בפרוטוקול מיום ד' בשבט תשע"ז – 31.1.2017) “אני היום צריך לשבת בשקט ובית הדין צריך לדרוש מהמערער שישלם”. והנה הפתרון המוגש ביד האישה ובא כוחה, כפי שכבר הצבענו בהחלטתנו הקודמת: אנו נורה על העברת הזכות על החוב מקופת הכינוס של בית הדין לידי האישה עצמה, ומעתה החוב הוא לזכותה והיא הנושה הישיר והיחיד שלו, כדי שזו תוכל לפתוח כנגד האיש בהליכי פשיטת רגל עקב חוב זה ולכלכל את צעדה כפי שנראה לה לנכון.

כב. לגופה של בקשת הערעור של האיש המתנהלת לפנינו, בית הדין דוחה את הערעור ומקבל את עמדת האישה, לפיה בית הדין מוסמך עקרונית להורות לחברת [...] להמציא אל כונס הנכסים כל מידע ומסמך אודות נכסיו של האיש, הקשורים לחברה או מוחזקים בידיה בדרך כזו או אחרת. סעיף 19 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו – 1986 שאליו הפנה האיש קובע:

עורך דין ישמור בסוד כל דבר שיובא לידיעתו בידי לקוח או מטעמו, תוך כדי מילוי תפקידיו, זולת אם הסכים הלקוח במפורש אחרת; הוראה זו אינה חלה על גילוי בהליך משפטי, חקירה או חיפוש שאינו חסוי על פי סעיף 90 לחוק.

בסעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א – 1961 נקבע כי החיסיון חל על “דברים ומסמכים שהוחלפו בין לקוח לבין עורך דין ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח”. וכך גם בסעיף 48(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א – 1971:

דברים ומסמכים שהוחלפו בין עורך דין לבין לקוחו או לבין אדם אחר מטעם הלקוח ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, אין עורך הדין חייב למסרם כראיה, אלא אם ויתר הלקוח על החיסיון.

נקל להבחין כי בית הדין בהחלטתו זו לא הורה על מסירת מסמכים הנוגעים לעצם השירות המשפטי הניתן על ידי עורך הדין ללקוח, ואשר “יש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח”, שמטבעם צריכים להישמר בין עורך הדין והלקוח כדיסקרטיים וחסויים. בית הדין הורה על מתן מידע הנוגע לכספים, נכסים וזכויות השייכים לאיש שהוא בעל דין בהליך דנן ואשר הוא – האיש – אינו החברה בע"מ שממנה מבוקש המידע ולא הלקוח של עורכת הדין של החברה. וכידוע לפי סעיף 3 לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז – 1956: “בית דין, כשהוא דן בעניין שבשיפוטו, רשאי להזמין כל אדם לבוא לפניו כדי להעיד או להגיש מסמך שברשותו, והכל במידה הדרושה לביורר העניין”, ולפי סעיף 4 לחוק הפרשנות, תשמ"א – 1981, “מקום שמדובר באדם” כולל אף “תאגיד”. לכן, כפי שבית הדין מוסמך להורות לתאגיד להגיש אל בית הדין מידע או מסמך שברשותו הוא רשאי להורות זאת עליו באמצעות מייצגו עורך דינו. יותר מכך: אם היה בית הדין מגלה כי אכן ישנם נכסים של האיש המוחזקים בידי החברה, היה בית הדין מוסמך, לפי סעיף 7ג(א) לחוק כפיית ציות ודרכי דיון: “לתת צו עיקול זמני [...] על נכסי הנתבע שבידי אדם אחר (בסעיף זה – המחזיק), לרבות כל חוב וזכות, בין שהגיע זמן פירעונם ובין אם לאו.” זאת מעבר לעובדה שבכל מקרה, גם אם היו אלה נתונים הנחשבים כשייכים לשירות הניתן מעורך דין ללקוח – ואין הדבר כן – לא הוא האיש כצד זר ללקוח (החברה [...]) צריך ויכול לטעון טענה זו אלא עורך הדין או הלקוח שהוא החברה – מה שלא היה במקרה זה.

כג. החלטה זו של בית הדין האזורי מיום י"ז באלול התשע"ה (1.9.2015) המורה על גילוי מסמכים היא הוראה ניהולית גרידא ואינה החלטה מהותית בהליך הנדון. גם אנו סוברים כפי שסבר בית הדין קמא כי ניתן ליתנה בדיין אחד, על אף החלטתנו מיום ג' באדר ב' תשע"ד (5.3.2014) כי “הדיונים והחלטות יהיו בשלושה דיינים”, וכי על פי סעיף 8(ה1) לחוק הדיינים,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תשט"ו – 1955 ואולי אף לפי סעיף 8(ה) לאותו חוק, יושב ראש בית הדין מוסמך ליתנם בדיין אחד. מעבר לכך, אין צורך לדעתנו עוד להרחיב בנדון, במיוחד לאור העובדה כי נכון להיום אין כבר רלוונטיות לבקשה, מאחר שלמעשה האישה המבקשת שנסייע בידה מודיעה מראש כי אינה נכונה לשלם לכוונס הנכסים על טרחתו ועל הברור שיערוך.

כד. כמו כן, אנו מקבלים את טענת האישה כי החוב של האיש על סך 500,000 ש"ח עדיין שריר וקיים ויש לעשות כל שניתן כדי להשיבו. אלא שמאחר שהאישה כאמור הודיעה באופן ברור ושאינו משתמע לשני פנים כי היא אינה מוכנה לשאת בהוצאות פקידי בית הדין והמומחים מטעמו לשם השבת הסכום לרשותה, אלא אם כן בית הדין – או ליתר דיוק 'אוצר המדינה' – יישא בתשלום הוצאות אלה, דבר שכאמור אינו בסמכותנו להורות עליו, ושגם אילו היה ניתן להורות – לדעתנו לא נכון היה להורות כך, הרי שמעתה בית הדין 'מעביר את השרביט' לידה של האישה, וממחה ומחזיר את החוב של האיש השייך לה, מקופת בית הדין אל רשותה שלה.

כה. לאור כל האמור אנו מחליטים בזה, כאמור לעיל, ומורים כדלהלן:

(א) ערעור האיש נדחה.

החוב של האיש שעמד ביום 3.2.2011 על סך 500,000 ש"ח – בעינו עומד וקיים.

(ב) הזכות לגביית החוב של האיש שבפסקה ב' דלעיל עוברת מחוב לקופת הכינוס של בית הדין לחוב שהינו לזכות האישה עצמה, ומעתה האישה היא הנושה היחיד והישיר של חוב זה, וברשותה לעשות כל שניתן במסגרת הדין כדי לגבותו.

(ג) בית הדין מורה על סגירת תיקי הצדדים בבית הדין.

(ד) מותר לפרסם פסק דין זה לאחר השמטת שמות הצדדים.

ניתן ביום ט"ו באדר א' התשע"ט (20.2.2019).

הרב א' אהרן כץ

הרב אליעזר איגרא

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה